

А.М. ГУРОВА,
кандидат юридичних наук

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ДОЗВІЛЬНОЇ СИСТЕМИ КОСМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА ФРАНЦІЇ

У статті досліджується дозвільна система космічної діяльності Франції та проводиться порівняння її з інститутом ліцензування цієї діяльності в Україні. На цій підставі надаються контраргументи представникам космічної спільноти, які виступають проти його відновлення саме з посиланням на зарубіжний досвід. Формулюється ряд пропозицій щодо оновлення вітчизняного законодавства у цій сфері відповідно до вимог комерціалізації космічної діяльності.

Ключові слова: ліцензування, дозвіл, страхування, космічна діяльність, комерціалізація, космічна техніка, українське і французьке космічне законодавство.

Гурова А.М. Компаративный анализ разрешительной системы космической деятельности по законодательству Украины и Франции

В статье исследуется разрешительная система космической деятельности Франции и проводится сравнение ее с институтом лицензирования этой деятельности в Украине. На этом основании выдвигаются контраргументы представителям космического сообщества, которые выступают против его восстановления именно со ссылкой на зарубежный опыт. Формулируется ряд предложений по обновлению отечественного законодательства в этой сфере в соответствии с требованиями коммерциализации космической деятельности.

Ключевые слова: лицензирование, разрешение, страхование, космическая деятельность, коммерциализация, космическая техника, украинское и французское космическое законодательство.

Gurova A. Comparative analysis of authorization of space activity in Ukrainian and French legislation

In this article system of authorization of space activity of France is researched. It is compared with licensing of space activity in Ukraine. On this basis counterarguments are put towards to representatives of space community, who deny its restoration with appeal to the foreign experience. A number of suggestions are formulated for upgrading national legislation in this sphere according to commercialization of space activity.

Key words: licensing, authorization, insurance, space activity, commercialization, space technology, Ukrainian and French space legislation.

У космічній спільноті наразі назріла «революційна ситуація», яка є наслідком формули, за якої «не тільки учасники космічної діяльності не хочуть старої моделі управління, а й сам орган управління не може нею керуватися». Приводом для цього стала державна монополія на будь-яку діяльність, пов'язану з виробництвом та експлуатацією ракет-носіїв, включаючи їх запуски. Комерціалізація космосу, яка повільно, але вже докотилася до України, спонукає створювати приватні космічні підприємства, а держава поки що лише намагається підтримати цей процес залученням приватних інвестицій шляхом державно-приватного партнерства чи іншими шляхами.

Поряд з тим правовий клімат для цих процесів ще не склався. При цьому в намаганні нашвидкоруч перевести «планову космічну економіку на ринкові рейки» виникає давно знайомий нам «дикий капіталізм», коли держава намагається повністю самоусунути від регулювання господарської діяльності, вважаючи, що в такий спосіб заманює потенційних інвесторів дерегуляцією. Насправді ж під загрозою опиняється якість продукції, національна безпека та репутація держави. У будь-якому виді господарської діяльності такий спосіб управління пов'язаний зі значними ризиками, але в космічній діяльності він є особливо небезпечним з огляду на: 1) конститутивне правило про міжнародну відповідальність за національну діяльність у космічному просторі¹; б) експонентне зростання залежності усіх сервісів забезпечення сучасного способу життя від космічних технологій, втратити які означає безнадійно відстати від розвинених країн.

На форумах, присвячених реформуванню вітчизняного космічного законодавства, у соціальних мережах, у ЗМІ дедалі частіше обґрунтовуються позиції щодо недоцільності відновлення інституту ліцензування космічної діяльності, скасованого Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності» 2015 року². Обґрунтовуються вони достатнією жорсткою дозвільною системою зовнішньоекономічних відносин у космічній галузі, а також необхідністю видачі дозволів, а не ліцензій, і тих лише в міру потреби, на обґрунтування чого робляться посилання на Резолюцію ГА ООН 68/74 від 11 грудня 2013 р.³

Практичним втіленням таких ідей став проект закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо сприяння розвитку космічної діяльності та залучення інвестицій в космічну галузь України» № 9219 від 18 жовтня 2018 р (далі – проект закону № 9219), одним з положень якого стало виключення ст. 10 із Закону України «Про космічну діяльність», присвяченої саме ліцензуванню. При цьому, висновок Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України від 03 грудня 2018 р. про те, що відмова від ліцензування негативно вплине на регуляторний вплив держави на діяльність суб'єктів господарської діяльності у цій сфері⁴, піддався нищівній критиці, яка змістовно зводилася до недопустимості чинення перепон розвитку космічного бізнесу в країні, а також наявності в Україні лише космічного виробництва, а не діяльності в космічному просторі, за яке можна було б відповідати та саме від ризиків якої інші країни убезпечує ліцензування (дозвільна система). Таким чином, виникає ситуація, коли поборники комерціалізації вітчизняної космічної галузі господарювання, з одного боку, описують її величезні можливості для поступу космічної галузі країни в цілому, а з другого вказують, що дозвільна система не потрібна, бо немає чого регулювати. Складається враження, що метою висловлення описаних ідей за дерегуляцію є не включення України до держав з флотом штучних супутників, а створення найсприятливіших умов передачі космічного виробництва в іноземні руки.

Одним із «улюблених» методів вітчизняної правотворчої та наукової спільноти в питаннях вибору векторів та механізмів реформування законодавства в умовах постійно наздоганяючого стану України є аналіз досвіду правового регулювання аналогічного питання у країнах, які для неї є взірцем, та виокремлення з нього того, що варто було б запозичити. Є й інші мотиви, зокрема, побудова спільної правової платформи для взаємно зрозумілої та ефективної

співпраці. Саме такої платформи потребує наразі Україна, єдиним шляхом якої до участі у масштабних та вартісних космічних проєктах убачається членство в Європейському космічному агентстві (далі – ЄКА).

Сфокусуємо увагу лише на космічному законодавстві однієї з її провідних країн-членів – Франції. По-перше, космічна діяльність у цій країні має тривалій досвід ринкової моделі організації, адже, зокрема, провідна приватна французька компанія «Arianespace» тісно співпрацює з Національним центром космічних досліджень щодо виконання як національної космічної програми, так і програм ЄКА. Поряд з цим дозвоільне законодавство Франції є одним із найжорсткіших щодо вимог, яким повинні відповідати суб'єкти космічної діяльності. По-друге, ця країна, як і Україна, спеціалізується на розробці ракет-носіїв, а також володіє європейським космічним портом (м. Куру). Україна теж має амбіції щодо побудови власних «воріт до космосу», дії щодо реалізації яких після розірвання договорів за проєктом Alcantara суттєво активізувались, про що свідчить те, що за останні два роки було оголошено про проведення підготовчих процедур у Канаді⁵, Австралії⁶ та навіть у самій Україні⁷. І нарешті, по-третє, доктринальне та нормативне підґрунтя для написання цієї статті було отримане автором під час її безпосереднього перебування в цій країні на стажуванні у Центрі міждисциплінарних досліджень у сферах екологічного, містобудівного права та права благоустрою Лімозького університету.

Метою цієї статті є формулювання додаткових до уже висловлених⁸ аргументів щодо доцільності дозвоільного регулювання космічної діяльності в Україні в світлі контраргументів зацікавлених осіб⁹. За основу при цьому братиметься правове забезпечення дозвоільного регулювання космічної діяльності Франції.

Передусім слід вказати на безпредметність термінологічного спору щодо ліцензій та дозволів. Ряд вітчизняних науковців вказують на їх спільну природу, а деякі взагалі отожднюють. Так, Н.Р. Кобецька вказує на те, що ліцензування господарської діяльності та видача документів дозвоільного характеру є самостійними формами дозвоільної діяльності, що відрізняються за підставами та порядком реалізації¹⁰. І.Л. Радик взагалі зазначає, що термін «ліцензія» з латини перекладається як дозвіл, а отже, не вбачає в цих поняттях відмінностей¹¹. А.І. Шпомер вказує на те, що дозвіл дає суб'єкту господарювання право на провадження певних дій щодо здійснення господарської діяльності, а ліцензія – на конкретний вид діяльності з дотриманням певних критеріїв і вимог¹².

Наведені наукові конструкції щодо співвідношення понять перекликаються з положеннями Закону Франції «Про космічні операції» № 2008-518 від 3 червня 2008 р. (далі – Закон № 2008-518), адже згідно зі ст. 4 дозвіл (la autorisation) видається в результаті підтвердження перевіркою адміністративного органу, що заявник, а в необхідних випадках і його акціонери відповідають юридичним, фінансовим та професійним вимогам, які власне засвідчуються ліцензією (la licence), а також підтвердження відповідності систем та процедур технічним регламентам в інтересах забезпечення безпеки осіб, власності, охорони суспільного здоров'я та навколишнього середовища¹³. З цієї норми вбачається, що дозвіл є документом, який видається в результаті комплексної перевірки та складається із ліцензування та інших форм контролю відповідності діяльності заявника нормам законодавства та технічних регламентів. Поряд з тим

відповідність технічним регламентам також може засвідчуватись ліцензіями. Останні можуть видаватися й на проведення окремих операцій.

Як зазначає Мірей Каусон, отримання дозволу в межах космічного законодавства Франції має дві форми – дозвіл та ліцензія. Отримання дозволу у цій країні є доволі складним і тривалим процесом, що полягає в поданні заявником пакету документів, які засвідчують відповідність описаним вище критеріям до міністерства, відповідального за космічну діяльність (наразі – Міністерство вищої освіти, досліджень та інновацій), яке, в свою чергу, перенаправляє ці документи до Національного центру космічних досліджень, яке через три місяці після подачі заяви висловлює свою позицію щодо проекту заявника, після чого видається дозвіл у формі наказу міністерства, про що заявник повідомляється протягом 15 днів. На відміну від дозволів ліцензування у Франції є спрощеною процедурою для декількох однакових космічних операцій, які реалізовуватимуться протягом певного періоду. Ліцензія видається для того, щоб не обтяжувати економічну діяльність оператора повторними адміністративними процедурами і щоб зменшувати затримки з отриманням дозволу.

Сама ліцензія поділяється на три види: 1) та, що засвідчує відповідність заявника юридичним, фінансовим і професійним вимогам (видається лише один раз і залишає для процесу отримання дозволу лише перевірку відповідності технічним регламентам); 2) та, що засвідчує технічну відповідність систем і процедур (видається один раз на систему та процедуру, яка відтворюватиметься неодноразово одним і тим же заявником протягом певного періоду, щонайбільше 10 років; під час отримання дозволу підтверджується лише відповідність умовам, зазначеним у ліцензії); 3) та, що рівноцінна дозволу (заявка містить опис періодичних космічних операцій, що виконуються з відомими системами і не становить серйозних ризиків пошкодження, тому ліцензія є дійсною лише для мети таких операцій; якщо космічні операції не відповідають опису в ліцензії, вони повинні бути предметом запиту на отримання дозволу)¹⁴. Таким чином, ліцензування та отримання дозволу у Франції є дійсно різними, але відмінність полягає якраз у спрощенні за допомогою ліцензування тривалих дозвільних процедур. Тож, особам, які виступають за запровадження в Україні саме процедур отримання дозволів на протидію до існуючих механізмів ліцензування передусім мають розуміти, які вимоги стоять за кожним із них, а також процедури підтвердження цих вимог.

Для порівняння, Ліцензійні умови, затвержені наказом Національного космічного агентства України від 16.07.2010 р. № 221, також встановлювали кваліфікаційні, організаційні й технологічні вимоги до провадження космічної діяльності¹⁵. Порядок же фінансового забезпечення ризиків втрати об'єктів космічної діяльності, які є власністю України, а також відповідальності за завдання ними шкоди в результаті підготовки до запуску, запуску та експлуатації в космічному просторі, передбачений іншим документом – Порядками та правилами обов'язкового страхування космічної діяльності, затвердженими постановою КМУ від 10 листопада 2010 р. № 1033¹⁶ (Правила обов'язкового страхування № 1033). У Законі Франції № 2009-518, як і в ст. 24 Закону України «Про космічну діяльність»¹⁷, робиться відсилання щодо більш детального регулювання механізму страхування, характеру фінансових гарантій спеціальним органом, а саме Державною радою Франції¹⁸. Таким чином, на перший погляд,

змістовно діючі у Франції вимоги щодо отримання дозволу для провадження космічної діяльності та скасовані в Україні суттєво не відрізняються. Водночас для усвідомлення спільних та відмінних підходів до державного контролю за космічною діяльністю дещо глибше проаналізуємо дозвільну систему Франції за такими двома предметними блоками: за суб'єктним складом отримання дозволів та характером діяльності, яка підлягає дозвільному регулюванню.

Правове підґрунтя видачі дозволів на провадження космічної діяльності у Франції становить, крім вище згаданого закону, прийнятий на його виконання декрет «Про видачу дозволів» № 2009-643 від 9 червня 2009 року¹⁹ (далі – Декрет № 2009-643) та прийнятий уже на його виконання наказ «Про затвердження технічного регламенту» № 0126 від 31 травня 2011 року²⁰ (далі – Наказ № 0126). Відповідно до ст. 1 Закону № 2008-518, отримання дозволу є обов'язковим для: 1) всіх космічних операторів, які мають намір здійснити запуск або повернення космічного об'єкта з території, засобів чи установок під французькою юрисдикцією; 2) всіх французьких операторів, які мають намір здійснити запуск чи повернення космічних об'єктів з території, засобів чи установок іншої держави, або просторів, які не належать до юрисдикції жодної держави; 3) кожного громадянина Франції чи юридичної особи під її юрисдикцією, які не є операторами, при цьому мають намір здійснити запуск, або кожного оператора, який має намір здійснювати контроль над космічним об'єктом протягом його перебування в космічному просторі. Тобто або особа, або сама діяльність має бути пов'язана з Францією за ознаками юрисдикційності. Всі вони повинні відповідати щонайменше чотирьом основним критеріям щодо: 1) відсутності банкрутства; 2) раціонального управління підприємством; 3) впровадження систем якості; 4) відповідного рівня навчання та кваліфікації персоналу. Французькі науковці при цьому наголошують, що сама сутність контролю за допомогою видачі дозволу заснована на тому, щоб публічна влада організовувала виконання приватними суб'єктами специфічних правових механізмів, закріплених як є міжнародних договорах, так і у внутрішньому законодавстві²¹.

Примітно, що на відміну від закріплених в Україні видів обов'язкового страхування у ст. 6 Закону 2008-518 передбачені лише гарантії покриття витрат за завдання шкоди третім особам державі в особі її органів, ЄКА (у випадку здійснення запуску з космічного майданчика в Куру); операторам та особам, які брали участь у створенні космічного об'єкта чи, які брали участь у космічній операції. Фінансове забезпечення власних втрат є добровільною волею суб'єкта космічної діяльності, що є цілком природним з огляду на принцип свободи договору, який відображає добровільність укладення приватними суб'єктами договорів, які відображають виключно їхні інтереси. Державне регулювання включається, таким чином, в космічну діяльність тільки щодо захисту публічних інтересів, ніяким чином не обмежуючи свободу зайняття господарською діяльністю. Саме тому не можна розглядати ані декларативними, ані такими, що спрямовані проти розвитку приватних космічних компаній Франції, закріплені в ст. 4 та 5 Закону № 2008-518 положення про те, що видача дозволів не може входити в суперечність з необхідністю забезпечення національної оборони та дотримання Францією її міжнародних зобов'язань. Більше того, для гарантування цих цінностей, а також захисту суспільного здоров'я та навколишнього природного середовища, включаючи обмеження ризиків утворення

космічного сміття, цілком прийнятним убачається встановлення додаткових вимог до космічної діяльності²².

На відміну від цього в Україні чомусь критикуються або ігноруються пропозиції Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України у його висновку до проекту Закону № 9219 щодо встановлення заборони на здійснення космічної діяльності суб'єктам господарювання, які визнані банкрутами, до яких застосовані санкції згідно з резолюціями Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй, інших міжнародних організацій, рішень Ради Європейського Союзу, інших міждержавних об'єднань та іноземних держав, які передбачають обмеження або заборону торговельних та/або фінансових операцій тощо²³. Однією з причин можна ідентифікувати зовсім інший законодавчо визначений суб'єктний склад космічної діяльності, адже досі тільки державні підприємства та організації можуть провадити будь-яку діяльність, пов'язану з виробництвом та експлуатацією ракет-носіїв, включаючи їх запуски. За умов дії цього законодавчого положення, якщо припустити, що в країні здійснювалися б тільки зазначені види космічної діяльності, ліцензування дійсно виглядало б цілком зайвим. Поряд з тим, підтримуючи позицію щодо необхідності скасування цього положення, але виключно за умов встановлення чіткої та прозорої процедури перевірки професійної, технічної, фінансової відповідності суб'єктів космічної діяльності, слід зазначити, що, на нашу думку, в суспільстві наразі надмірно розширюється тлумачення державної монополії на космічну діяльність. Наприклад, створення та експлуатація супутників комерційного чи дослідницького призначення не підпадає під цю норму.

Певні зрушення в усвідомленні приватної та державної космічної діяльності вбачаються, зокрема, у внесенні в липні 2018 р. до Правил обов'язкового страхування № 1033 змін про те, що об'єкти космічної діяльності (мікросупутники, наносупутники), які розроблені та виготовлені підприємствами, організаціями, закладами освіти для навчально-освітніх цілей та/або для яких не встановлено гарантійний строк активного існування, та/або які створені без залучення бюджетних коштів, не підлягають обов'язковому страхуванню. Поряд з тим, немає жодної вимоги щодо страхування ризику завдання ними шкоди третім суб'єктам ні в обов'язковому порядку, ні шляхом перевірки їх фінансового забезпечення за допомогою процедури ліцензування (видачі дозволів). Зазначені правила встановлюють страхування втрати або відповідальності за завдання шкоди з боку об'єктів, які є власністю України, тобто державними, адже страхувальником є не сам суб'єкт космічної діяльності, а Державне космічне агентство України (далі – ДКАУ)²⁴. Таке законодавче підґрунтя дійсно не дозволяє встановити однією з ліцензійних вимог – фінансове забезпечення ризиків, які виникають у процесі космічної діяльності, а отже, повинно бути змінено шляхом надання суб'єкту господарювання права вибору законодавчо встановлених механізмів фінансового забезпечення ризиків відповідальності за свою діяльність, які повинен довести під час отримання дозволу на провадження своєї діяльності. При цьому ДКАУ має перестати виконувати амбівалентну роль виконавця й контролера, а залишити за собою лише функції останнього.

Розглянувши коротко суб'єктний склад, слід відзначити деякі нюанси видів космічної діяльності, на які видаються дозволи у Франції. Відповідно до ст. 1 Закону № 2008-518 ними є провадження запуску, контролю та його передачі щодо космічних об'єктів, які запускаються або повертаються на Землю²⁵. З цієї

норми дійсно виробництво космічної техніки не підлягає ні ліцензуванню, ні процедурі видачі дозволів. Водночас дослідники не так однозначні в тлумаченні цього положення. Так, Мірей Каусон зазначає, що, незважаючи на те, що закон нічого не вказує на проведення контролю за стадією розробки космічної техніки, залишаючи це відносинам з ЄКА, все ж передбачена можливість втручання у процес розробки космічної техніки Національного центру космічних досліджень шляхом засвідчення відповідності технічним регламентам критичної системи або підсистеми з точки зору безпеки людей і товарів, а також охорони здоров'я та навколишнього середовища²⁶. Видача відповідних документів здійснюється на кожному етапі розроблення такої техніки. У ст. 11 Декрету № 2009-643 передбачено, що Національний центр космічних досліджень уповноважений також на визначення засобів контролю, випробування та аналізу, що вимагаються технічними регламентами. Такий контроль за виробництвом не є за своєю сутністю ні ліцензуванням, ні видачею дозволів, але може певним чином впливати на їх отримання.

Крім такого контролю, слід зазначити, що для отримання дозволу чи ліцензії на певний вид космічної діяльності (запуску, контролю чи повернення космічного об'єкта), відповідно до Декрету № 2009-643, залежно від виду операції заявник повинен довести відповідність техніки, за допомогою якої він її реалізовуватиме, цілій низці технічних вимог. Так, згідно із ст. 1 цього Декрету заявник має подати міністру, який опікується питаннями космосу, документи про: 1) дотримання технічних регламентів; 2) виконання внутрішніх стандартів та правил щодо управління якістю, які застосовуються до операцій з космосу; 3) реалізації всіх заходів, включаючи оцінку небезпек і планів управління ризиками, які виконуються заявником для забезпечення власності, осіб, суспільного здоров'я та навколишнього природного середовища; 4) оцінку впливу на навколишнє середовище та заходи, спрямовані на уникнення, зменшення або компенсацію негативних впливів на навколишнє середовище, які включають план запобігання шкоди навколишньому природному середовищу, план пом'якшення космічного сміття, план запобігання ризику зіткнень, а іноді і плани ядерної безпеки та планетарного захисту; 5) виконання заходів щодо контролю ризиків, запланованих для проведення космічної операції; 6) опис космічної операції, яка буде проводитись, а також систем та процедур, які заявник реалізовуватиме²⁷. На останнє слід заголосити особливу увагу, адже відповідно до ст. 4 Наказу № 0126 у ньому мають бути описані компоненти системи запуску та характеристики космічних об'єктів, які були спроектовані для запуску²⁸.

Таким чином, за законодавством Франції видача дозволів і ліцензій лише на такі види космічної діяльності, як запуск, контроль і повернення космічного об'єкта, включає в себе перевірку уже на цьому завершальному етапі всіх систем та технологій, які в ньому задіяні, можна сказати постфактум. Це абсолютно не означає, що виробники космічної техніки, які є комплексуючими для ліцензованих видів діяльності, повністю перекладають всю відповідальність на оператора. Від відповідності їх продукції вимогам законодавства країни, яка самостійно або за посередництвом підюрисдикційних їй осіб здійснює запуск, залежить міцність їх партнерства, а отже, перспективність фінансового благополуччя. В Україні космічна діяльність тлумачиться значно ширше, адже включає як використання космічного простору, яке можна тлумачити як описані в фран-

пузькому законодавстві види діяльності, що підлягають порядку отримання дозволу, так і наукові космічні дослідження, створення та застосування космічної техніки. Поряд з тим, ліцензуванню в Україні підлягали не всі види цієї діяльності, а лише та її частина, яка належить до запуску та повернення космічних об'єктів: розроблення, випробування, виробництво, експлуатація ракет-носіїв, космічних апаратів та їх складових частин, наземного комплексу управління космічними апаратами та його складових частин. Відмінність полягає лише в більшій конкретизації видів діяльності за об'єктами, за допомогою яких вона здійснюється: ракети-носії, космічні апарати, наземний комплекс управління.

Таким чином, як країна, переважна частина космічної діяльності якої зосереджена саме на виробництві космічної техніки, а не на запусках, контролі чи поверненні на Землю її космічних об'єктів, видача дозволів або ліцензій необхідна, але вона має здійснюватися не постфактум, а саме на розробку, виробництво та експлуатацію космічної техніки. Цілком природно, що ліцензійні вимоги мають бути максимально наближеними або навіть вищими щодо вимог країн, з якими Україна планує співпрацювати. І це питання вже не міжнародної відповідальності, а фінансового та інноваційного успіху, розвитку економічних показників космічної галузі господарювання, тобто питанням ефективності її комерціалізації.

1. *Договір* про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла від 27.01.1967. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_480. 2. *Про ліцензування* видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015, *Відомості Верховної Ради*, 2015, № 23, ст. 158. 3. *Recommendations on national legislation relevant to the peaceful exploration and use of outer space*: Resolution adopted by the General Assembly 68/74 on 11 December: 2013. URL: http://www.unoosa.org/pdf/gares/A_RES_68_074E.pdf?fbclid=IwAR0lmjQrSnnL9iHg8_uBmyLQ_5Lcc4Nz_oP4pFYnyERFvAOtiCtZliQf-WI. 4. *Проект* Закону про внесення змін до деяких законів України щодо сприяння розвитку космічної діяльності та залучення інвестицій в космічну галузь України № 9219 від 18.10.2018. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64826. 5. *У Канаді* можуть побудувати стартовий комплекс для українських ракет. 14.03.2018. URL: https://zik.ua/news/2018/03/14/ukraini_mozhut_pobuduvaty_startovyy_kompleks_dlya_ukrainskykh_raket_1284189. 6. *Україна* хоче збудувати космодром у Австралії. 12.03.2018. URL: <https://mind.ua/news/20182596-ukrayina-hoche-zbuduvati-kosmodrom-u-avstraliyi>. 7. *Чи буде* космодром в Україні? 13.11.2018. URL: <https://community.com.ua/ru/bez-rubriki/chi-bude-kosmodrom-v-ukrayini>. 8. *Малішева Н. П., Гурова А. М.* Новації в дозвільному порядку здійснення космічної діяльності: об'єктивна необхідність чи данина часу? Космічна наука і технологія. 2016. Т. 22. № 6. С. 37–44. 9. *Наздогнати* Ілона Мاسка: що заважає розвитку української космонавтики: Лівий берег. 15.02.2018. URL: https://lb.ua/news/2018/02/15/390189_nazdognati_ilona_maska_shcho_zavazhaie.html. 10. *Кобецька Н. П.* Дозвільне і договірне регулювання використання природних ресурсів в Україні: питання теорії та практики: монографія. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2016. 271 с. С. 66–67. 11. *Радик І. Л.* Правові проблеми екологічного ліцензування: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.06 «земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсове право». Харків, 2001. 17 с. С. 11. 12. *Шномер А. І.* Ліцензування господарської діяльності (господарсько-правовий аспект): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.04 «господарське право; господарсько-процесуальне право». Київ, 2006. 12 с. С. 9. 13. *LOI n° 2008-518* du 3 juin 2008 relative aux opérations spatiales (1). Version consolidée au 16 janvier 2019. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte>

=JORFTEXT000018931380. **14.** *Mireille Couston Droit spatial Editeur, Ellipses, Collection : Mise au point, 2014, 222 p. P. 181–183.* **15.** *Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з розроблення, випробування, виробництва, експлуатації ракет-носіїв, космічних апаратів та їх складових частин, наземного комплексу управління космічними апаратами та його складових частин: наказ НКАУ від 16.07.2010 № 221. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0739-10>.* **16.** *Про затвердження порядків і правил обов'язкового страхування у сфері космічної діяльності: постанова КМУ від 10 листопада 2010 р. № 1033. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/1033-2010-%D0%BF>.* **17.** *Про космічну діяльність: Закон України № 502/96-ВР від 15.11.1996, Відомості Верховної Ради України, 1997, № 1, ст. 2 (зі змінами від 23.12.2015).* **18.** *LOI n° 2008-518 du 3 juin 2008 (n. 13).* **19.** *Décret n° 2009-643 du 9 juin 2009 relatif aux autorisations délivrées en application de la loi n° 2008-518 du 3 juin 2008 relative aux opérations spatiale. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/eli/decret/2009/6/9/ESRR0825834D/jo/texte>.* **20.** *Arrêté du 31 mars 2011 relatif à la réglementation technique en application du décret n° 2009-643 du 9 juin 2009 relatif aux autorisations délivrées en application de la loi n° 2008-518 du 3 juin 2008 relative aux opérations spatiales. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000024095828&categorieLien=id>.* **21.** *Mireille Couston (n. 14). P. 171, 179.* **22.** *LOI n° 2008-518 du 3 juin 2008 (n. 13).* **23.** *Проект Закону № 9219 від 18.10.2018 (н. 4).* **24.** *Постанова КМУ від 10 листопада 2010 р. № 1033 (н. 16).* **25.** *LOI n° 2008-518 du 3 juin 2008 (n. 13).* **26.** *Mireille Couston (n. 14). P. 178.* **27.** *Décret n° 2009-643 du 9 juin 2009 (n. 18).* **28.** *Arrêté du 31 mars 2011 (n. 19).*

References

1. Dohovir pro pryntsyepy diyal'nosti derzhav po doslidzhennyu i vykorystannyu kosmichnoho prostoru, vklyuchayuchy Misyats' ta inshi nebesni tila vid 27.01.1967. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_480. **2.** Pro litsenzuvannya vydiv hospodars'koyi diyal'nosti: Zakon Ukrainy vid 02.03.2015, Vidomosti Verkhovnoyi Rady, 2015, № 23, st. 158. **3.** Recommendations on national legislation relevant to the peaceful exploration and use of outer space: Resolution adopted by the General Assembly 68/74 on 11 December: 2013. URL: http://www.unoosa.org/pdf/gares/A_RES_68_074E.pdf?fbclid=IwAR0lmjQrSnnL9iHg8_uBmyLQ_5L-Cc4Nz_oP4pFYnyERFvAOTiCtZliQf-WI. **4.** Proekt Zakonu pro vnesennya zmin do deyakykh zakoniv Ukrainy shchodo spryannya rozvytku kosmichnoyi diyal'nosti ta zaluchennya investytsiy v kosmichnu haluz' Ukrainy № 9219 vid 18.10.2018. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64826. **5.** U Kanadi mozhut' pobuduvaty startovyy kompleks dlya ukraiyins'kykh raket. 14.03.2018. URL: https://zik.ua/news/2018/03/14/u_kanadi_mozhut_pobuduvaty_startovyy_kompleks_dlya_ukraiyins'kykh_raket_1284189. **6.** Ukraina khoche zbuduvaty kosmodrom u Avstraliyi. 12.03.2018. URL: <https://mind.ua/news/20182596-ukrayina-hoche-zbuduvati-kosmodrom-u-avstraliyi>. **7.** Chy bude kosmodrom v Ukraini? 13.11.2018. URL: <https://community.com.ua/ru/bez-rubriki/chi-bude-kosmodrom-v-ukrayini/>. **8.** Malysheva N. R., Hurova A. M. Novatsiyi v dozvil'nomu porядku zdiysnennya kosmichnoyi diyal'nosti: ob'yektyvna neobkhidnist' chy danyna chasu? Kosmichna nauka i tekhnolohiya. 2016. T. 22. № 6. S. 37–44. **9.** Nazdohnaty Ilona Maska: shcho zavazhaye rozvytkovi ukraiyins'koyi kosmonavtyky: Livyy bereh. 15.02.2018. URL: https://lb.ua/news/2018/02/15/390189_nazdognaty_ilona_maska_shcho_zavazhaie.html. **10.** Kobets'ka N. R. Dozvil'ne i dohovirne rehulyuvannya vykorystannya pryrodnykh resursiv v Ukraini: pytannya teorii ta praktyky : monohrafiya. Ivano-Frankivs'k : Prykarp. nats. un-t im. Vasylya Stefanyka, 2016. 271 s. S. 66–67. **11.** Radyk I. L. Pravovi problemy ekolohichnoho litsenzuvannya : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.06 "zemel'ne pravo; ahrairne pravo; ekolohichne pravo; pryrodoresursove pravo". Kharkiv, 2001. 17 s. S. 11. **12.** Shpomer A. I. Litsenzuvannya hospodars'koyi diyal'nosti (hospodars'ko-pravovyy aspekt) : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.04 "hospodars'ke pravo; hospodars'ko-protseual'ne pravo". Kyiv, 2006. 12 s. S. 9. **13.** LOI n° 2008-518 du 3 juin

2008 relative aux opérations spatiales (1). Version consolidée au 16 janvier 2019. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000018931380>. **14.** Mireille Couston Droit spatial Editeur, Ellipses, Collection : Mise au point, 2014, 222 p. P. 181–183. **15.** Pro zatverdzhennya Litsenziynykh umov provadzhennya hospodars'koyi diyal'nosti z rozroblennya, vyprovuvannya, vyrobnytstva, ekspluatatsiyi raket-nosiyiv, kosmichnykh aparativ ta yikh skladovykh chastyn, nazemnoho kompleksu upravlinnya kosmichnymy aparatamy ta yoho skladovykh chastyn: nakaz NKAU vid 16.07.2010 № 221. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0739-10>. **16.** Pro zatverdzhennya poryadkiv i pravyl obov'yazkovoho strakhuvannya u sferi kosmichnoyi diyal'nosti: postanova KMU vid 10 lystopada 2010 r. № 1033. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/1033-2010-%D0%BF>. **17.** Pro kosmichnu diyal'nist': Zakon Ukrainy № 502/96-VR vid 15.11.1996, Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy, 1997, № 1, st. 2 (zi zminamy vid 23.12.2015). **18.** LOI n° 2008-518 du 3 juin 2008 (n. 13). **19.** Décret n° 2009-643 du 9 juin 2009 relatif aux autorisations délivrées en application de la loi n° 2008-518 du 3 juin 2008 relative aux opérations spatiales. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/eli/decret/2009/6/9/ESRR0825834D/jo/texte>. **20.** Arrêté du 31 mars 2011 relatif à la réglementation technique en application du décret n° 2009-643 du 9 juin 2009 relatif aux autorisations délivrées en application de la loi n° 2008-518 du 3 juin 2008 relative aux opérations spatiales. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000024095828&categorieLien=id>. **21.** Mireille Couston (n. 14). P. 171, 179. **22.** LOI n° 2008-518 du 3 juin 2008 (n. 13). **23.** Proekt Zakonu № 9219 vid 18.10.2018. (n. 4). **24.** Постанова KMU vid 10 lystopada 2010 r. № 1033. (n. 16). **25.** LOI n° 2008-518 du 3 juin 2008 (n. 13). **26.** Mireille Couston (n. 14). P. 178. **27.** Décret n°2009-643 du 9 juin 2009 (n. 18). **28.** Arrêté du 31 mars 2011 (n. 19).

Anna Hurova, Comparative analysis of authorization of space activity in Ukrainian and French legislation.

In this article system of authorization of space activity of France is researched and is compared with licensing of space activity in Ukraine. On this basis differences between authorization and licensing is observed. Namely the last one was found as more simple form of authorization in French space legislation.

The counterarguments are put towards to representatives of space community, who deny restoration of licensing of space activity in Ukraine with appeal to the foreign experience. For example, it turns out that authorization of space activity in France is more severe than in Ukraine. Difference of space activity in Ukraine is numerous number of state enterprises, so it is not necessity to licensing their activity. But if state monopoly on the space activity will be abolished, need of licensing arises because it is the question not only international responsibility for national space activity, but also it is important condition for development of space commercial cooperation.

Launch, control and return of space object are the activity for authorization in France, but during authorization procedure space project is checked in very detail, including inspection the quality of manufacturing of space technology. Ukraine has not yet opportunity for such kinds of space activity as France, but there are many space technologies, which also need to be license.

A number of suggestions are formulated for upgrading Ukrainian legislation in this sphere according to commercialization of space activity. For example, financial support of risks of space activity is suggested to guarantee with insurance of responsibility for space activity. It will be good to prove such kind of support of space activity within licensing procedures.

Key words: *licensing, authorization, insurance, space activity, commercialization, space technology, Ukrainian and French space legislation.*